

BEKIĆ (Bože) STOJAN, penzioner
selo Seferovci, opš. Bos. Gradiska

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK 209-016-061

S J E Ć A Z J E

na rad organizacije SKOJ-a, K.P.J. seoskog NOB i APŽma
u selu Seferovcima, 1943 i 1944.g.

Rođen sam u selu Seferovcima, opš. Bos. Gradiska 1914.g.
u siromašnoj seljačkoj porodici, radio sam nešto kod svoje kuće, a
najčešće sam nadničio radio kao nadničar kod imućnijih seljaka, naj-
više kod Svate Johane Rana.

Moje selo Seferovci nalazi se na lijevoj strani ceste
Bos. Gradiska-Banja Luka, (moja kuća - čardak Hamzije Ibrahimogovića
nalazila se na desnoj strani ceste i se katastra pripadala Seferov-
cima). Moja kuća bila je udaljena od ceste oko 1,5 km. a između
ceste i moje kuće bila je šistina, terena bez imalo šume, obradivo
zemljište koje se uvijek zasijavalo bitaricama. Pored ceste bila
je kuća Stojana Vulina i nekoliko švapskih kuća, dok je na desnoj
strani ^{od moje kuće} podalje bila šibica Rana bila Nova Topola gusto naseljena sa
švapskim kućama sa obe strane ceste, kao i nekim kućama koje su bi-
le neznatno udaljene od ceste.

Moje selo Seferovci odmah prvih dana ustanka se opredjelilo
za NOB-a i šitavo vrijeme rata bilo važna partizanske uporiš-
te preko koje su išle sve moguće veze i bilo je kao neka relaja-
na stanica između Kozare i Centralne Bosne.

Ja sam priključen za člana SKOJ-a koliko se sjećam u junu
mjesecu 1943. godine. U SKOJ me je primio Nebojša Grebenar, vjerova-
tno na predlog Đurđja Mačkara. Međutim, mene je Đurđaj Mačkar upu-
tio da se odredjenog dana i sata javim Nebojši Grebenaru. Ja sam
odredjenog dana otišao ~~u Erđevce~~ u Erđevce do Nebojše i on me je upoznao
što je SKOJ, o značaju i zadacima te organizacije i rekao mi sa
kime ću raditi. Kada sam priključen prišao sam organizaciji SKOJ-a
u Srpskom Vakufu koja je djelovala na dva sela: Srpski Vakuf i
Seferovci. Ja neznam da li je i prije moge prijema postojala u ko-
me selu organizacija SKOJ-a, kao što neki pričaju. U ovakom slučaju
to treba utvrditi, a ja svoje sjećanje iznosim od moge prijama i ono
što je mene u cjelosti poznato.

I prije moge prijama u SKOJ odbornici moge sela: Đurđaj
Mačkar, Petar Sabljčić, Mile Dardić, Milan Kelečević (Petrov), Bogdo

Brkić i Stojan Katalina, povremeno su me pozivali na teoretske sastanke gdje se prerađivao materijal koji je dolazio iz Podgradaca. Odbornici su mi ponekad davali neke zadatke koje sam ja savjesno obavljao kao što su: prenošenje neke poruke ili pošte ili pak sakupljanje pomoći od ljudi kojima sam se mogao ja obratiti. Ne sjećam se šta se na tim sastancima prerađivalo - čitalo, da li Kozarski ili neki drugi Vijes nik, ali znam da su tđ uglavnom bili izvještaji o akcijama partizanskih jedinica i radi narodno oslobodilačkih odbora. Ti izvještaji su obuhvatali područje Kozare, ali i šire.

Međutim i prije moga pozivanja na sastanke (teoretske) na koje su me pozivali odbornici, meni je često vraćao Save Vidović kada je išao iz Mašića u Seferovce i nosio razne materijale, pokazivao mi ih i davao na čitanje, tj. materijal je nosio u selo, a meni je ponešto ostavljao da pročitam. Tako sam preko Save bio uključen u prvu partizansku akciju u Liječnu polju koja je izvođena na oružničku postaju u Kukuljama 12 na 13 januara 1942. godine. U toj akciji vidio sam prvoborce iz moga sela: Veljku Balabana koji je bio puškomitraljez i Rajka Šolaju, te Kostu Balabana iz Krčevaca, a iz Mašića Branka Vidovića kovača i Djordju Dragojevića koji je u ovoj akciji bio ranjen, pa sam mu našao saponice za prevoz.

Kada sam ja primljen u SKOJ u Srpskom vakufu su bili pored Nebojše Grebenara, Stevan Kelečević, Zdravka Trkulja, Jovo Aleksić iz Seferovaca i Gospova Vidović. Pošto smo već imali 3 člana iz moga sela, formirali smo organizaciju SKOJ-a u Seferovcima negdje početkom avgusta 1943. godine, koju smo ubrzo proširili. Tada su primljeni: Nevenka Cerovac, Stojan Ninković, Mirjana Valin, Dražinja Brkić, Zdravka Cerovac i drugi, tako da nas je koncem 1943. godine bilo 16 (šesnaest) članova.

Rad organizacije SKOJ-a u Seferovcima odvijao se prema direktivi Srpskog komiteta SKOJ-a u Podgradcima, na osnovu čega smo mi održavali redovne sastanke, slali mjesečne izvještaje i plaćali članarinu. Naš rad kao osnovni bio je rad sa ostalom omladinom: upoznavanje sa ciljevima NOB-e i njenim uspjesima. Rad je bio svestran, zadatci su izvršavani disciplinovano i na vrijeme. Članovi SKOJ-a koji su bili članovi srpskog NOO prenosili su nam direktive i zadatke koje je dobijao narodnooslobodilački odbor, tako da smo mnoge akcije sprovodili samostalno. Sakupljali smo i otpremali pomoć i sve što je trebalo za Srpski komitet SKOJ-a. Preko omladine smo organizovali pletenje čarapa, rukavica i džempera, bili smo

povezani sa mnogima i na taj način dobijali lijekove i drugi sanitetski materijal, kao i kancelarijski materijal svih vrsta od najsitnijeg pa jednom prilikom i pisaću mašinu i špirograf.

Jednom smo kancelarijski materijal prevozili mi članovi SKOJ-a, iz Seferovaca preko ceste u po bijela dana. Prevozili smo puna zaprežna kola sanitetskog materijala i kancelarijskog. Prevoz je vršio zapregom Ljube Carovca, a prevozili smo ja, Ljubo Carovac i Jovo Aleksić. Radilo se o vrlo skupom materijalu, jer smo pored veće količine lijekova i sanitetskog materijala prevozili sve vrste kancelarijskog materijala, među njima pisaću mašinu i špirograf. Ovaj materijal smo prevezli u Viluse i prema direktivi ostavili kod odbojnika Živka Straživuka u G. Vilusima. Takvih otprema je bilo mnogo i nekada je to upućivano kolima, nekada smo sami prenosili ili pak slali pokuririma ako se radilo o nekom lakšem materijalu (manje količine lijeka, čarape, priglave i drugo.)

Koliko su, ne samo članovi SKOJ-a, nego i sva omladina u selu bili uključeni u izvršavanje zadatka za potrebe NOV-a rješito govori i ovaj primjer: omladina je u selu sakupljala mlijeko da bi iz toga izmutili puter za potrebe bolnice na Kozari. Puter smo mutili u stapu koji nam je dala Grozda Vulin (majka Radovana Vulina). Omladina nam je bila privršena i prosto su se utrkivali koće više i koće prije izvršiti primljene zadatke. Takav rad SKOJ-a omogućila je velika privrženost i starih i mladih NOP-a od prvog dana ustanka, tako da smo mi skoro javno radili u selu i ako je do njemačkog uporišta bilo 2,5 do 3 km. Sakupljali smo sve. Čak smo za bolnicu slali i žive kokoške.

Naša organizacija SKOJ-a nije mogla vršiti bilo kakve diversione, jer smo bili u ravnicu, blizu švapskih kuća, u neposrednoj blizini njemačkog uporišta. Mi članovi SKOJ-a, a rijetko i drugi mlađi omladinici nismo smijali odlaziti u Novu Topolu, a ako je trebalo vršiti neko izvidjanje u samoj Novoj Topoli, onda su elati stariji ljudi ili žene. Međutim, mi smo imali puno odgovornih zadataka koje je je uslovljavao položaj našega sela: sprovođenje partola, održavanje kurirске veze, organizovanje omladine i odlazak na zborove u Kozaru. Koliko je naš rad bio svestran može da posluži i podatak da smo organizovali i tečajeve za nepismenu omladinu koji su prerasli za školu. Sve se to odvijalo pod neposrednom blizinom neprijatelja. Tečajem je rukovodio Rinković Stojan (poginuo na Kozarcu koncem 1944.g.) i održavao ih u svojoj kući, jer je njegova kuća bila najzabađenija, odnosno najublađenija od neprijatelja.

Član KPJ postao sam 7. januara 1944. godine. U Partiju me primio Mastala Živko i Kelešević Vukašin, članovi Opštinskog komiteta KPJ koji je obuhvatao područje od Maglajana do Kukulja i Košićeva. Bila je to partijska ćelija Srpski Vakuf čiji je sekretar bio Vico Trkulja. U ćeliji su bili: Sava Trkulja, Mikan Jež, Joka i Zoravka Trkulja i Đurađ Madžar iz Seferovaca koji je mene predložio za prijem u KPJ. Kasnije smo tu organizaciju dopunili primanjem Jove Aleksića i Gospoje Vidović iz naše organizacije SKOJ-a u Seferovcima, a pošto smo već imali 4 člana KPJ iz Seferovaca to smo se odvojili i formirali ćeliju u Seferovcima, čiji je sekretar bio Đurađ Madžar. Bilo je to koliko se sjedam u maju 1944. godine.

Kasnije smo našu partijsku ćeliju dopunjavali iz organizacije SKOJ-a, iz redova odbornika seoskog NOO i dobrih simpatizera. Primljeni su: Petar Sahlić odbornik i Nevenka Cerovac član SKOJ-a i drugi, čijih se imena ne sjećam. Partijsku ćeliju smo povremeno razgovarali.

Partijska ćelija je objedinjavala čitav rad u selu, jer su njeni članovi bili članovi NOO, članovi SKOJ-a i seoskog odbora APŽ-a.

Nesam tačno kad je formiran seoski NOO, ali jednom prilikom kada sam ispitivao po zadatku zajedno sa Radom Gakovićem rad odbora, kada je formiran Enzej "Putavi pobjede" u Pos. Građišci, za potrebe Enzeja i Opš. odbora SBOR-a, utvrdio da je zajednički seoski odbor za Srpski Vakuf i Seferovce postojao u proljeće 1942. g. i da je u tom odboru bio Đurađ Madžar iz Seferovaca, a da je u Seferovcima formiran u jesen 1942. godine.

Odbor APŽ-a formiran je u proljeće 1943. g. U seoskom odboru APŽ-a u Seferovcima bile su: Jovana Kerkeš, predsjednica, Anđja Balaban, Draginja Katalina, Bosa Kelešević, Mileva Aleksić, dok se drugih imena ne sjećam. Odbor je bio vrlo aktivan i razvio živ rad među ženama. Sakupljale su sve što je potrebno vojsci i bolnici, a poslije Kozarske ofanzive sakupljanje pomoći za porobljeni narod Kozare. Za bolnicu su sakupljale sve, porađ hranu, posteljina (čaršafe, jastuke, peškire) pa su često i djevojke davale svoje spremnjeno ruho. Nekada je odvožena i gotova hrana, hljeb i pite, sir, kajmak, puter, med, kokoši, jaja i čajevi. Za pletenje priglavlaka, čarapa i drugih odjevnih predmeta organizovane su sjela, gdje se plelo za partizane.

Selo Seferovci odmah prvih dana ^{ustanka} u cjelosti opredijelilo za NOP-et i prvih ustaničkih dana iz sela je otišlo 9 boraca: Radovan Valin, jedan od organizatora ustanka Balaban Veljko i Gojko, Kelašević Milan (Nikolin) i Spaso, Bojanović Ilija, Solaja Rajko, Nikola Čuk i Jović (neznana imena). Za ovakvo opredijeljenja cijelog sela svakako su zaslužni napredni omladinci, studenti i srednjoškolci i neki radnici među kojima je bilo članova KPJ ili sindikalno organizovanih radnika: Milovan Djordjević, obućar, Milan Kelašević, stolar, a najviše je doprinjeo Radovan Valin mladi učitelj, komunist i jedan od organizatora ustanka na ovom području. I u ostalim selima Lijevča polja bilo je naprednih omladinaca, studenata, srednjoškolaca i radnika koji su djelovali na području Lijevča u predratnim godinama i prvim ustaničkim danima.

Kako je selo Seferovci bilo na udaru, jer je preko njega bila najkraća i najsigurnija vaza između Kozare, Lijevča i Centralne Bosne, to je i rad naše jedinice bio vrlo složen i odgovoran. Trebalo je smjeravati šitav rad u selu i obezbjeđiti sve kurirske veze, obavještajnu službu, prebacivanje silnog sakupljenog materijala i prebacivanje kurira i vojske. Trebalo je stalno biti na oprezu i stalno obavještavati partijsko rukovodstvo u Podgradinama o stanju, prilikama na terenu, kretanju neprijatelja i drugo. Sprovodjene su i prebacivane šitave čete pa i bataljoni vojske, primani i smješteni bolesni i iscrpljeni partizani na oporavak, redovno su dolazili partijski radnici na sastanke radi prenošenja zadataka ili isporuče u većim ekonomskim zadacima. Ljevčanska udarna četa kretala se noću po Lijevču, a danju bila skrivena u šumi ili skloništima i često davala obezbjeđenje prilikom prelaska-prevoženja šita preko ceste u blizini njemačkih uporišta na Kozaru, jer je Kozara bila bez igdje ičega, pa je pored vojske i ishrana preživjelog stanovništva uglavnom padala na Lijevče polje.

Radi ilustracije navedu nekoliko konkretnih podataka. Seoski narodnoslobodilački odbor uživao je veliki autoritet i smatran je jedinom vlasti, koja se sa puno ozbiljnosti i odgovornosti poštovala. Selo nije priznavalo drugu vlast i ako je to bila neoslobodjena teritorija sve do kraja rata. Jednom prilikom kada je bila velika ekonomska akcija naša partijska jedinica odigrala je važnu ulogu. U jesen 1944. godine, vjerovatno novembar mjesec, nekoliko sela (Košicevo, D. Karajzovci, Kukulje, Srpski Vakuf, Krševci, Konjorovo i Seferovci) sakupili su žito koje je za jednu noć sa oko 240

(dvestočetdeset) zaprega prevezeno na Kozaru. Sa ovim transportom omladina je vodila stoku (krave talad) Bilo je vjerovatno oko 50 do 60 grla stoke.

Bila je to jedna od većih akcija. Nijemci su nas opazili i otvorili iz Šibića Hana vatru na nas. Prebacivali smo se preko ceste prema Romanovcima, između kuće Stojana Vulina i Cvijića. Kada bi se pojavio kamion na cesti, morali smo prekinuti prelazanje ceste, tako da je to naše prebacivanje trajalo oko dva sata. Sve te zaprege iz drugih sela išle su preko Seferovaca i tu se uglavnom okupljale, a obezbjeđenje prilikom prelaska ceste držala je Ljevčanska udarna četa čiji je komandir bio Petar Ratković. Kako je sva ta akcija išla preko Seferovaca, to je najveći teret pao na našu partijsku ćeliju.

Ako govorimo o vlasti i njenom ugledu u selu, onda moram napomenuti da u ovim ovim akcijama nije narušen princip dobrovoljnosti. Dobijala se direktna koliko treba žita ili stoke i kad da se dovaze i sve se to na vrijeme izvršavale. Dopolna Krajiških jedinica-brigada vršena je iz Lijeve, pa tako i iz toga sela Seferovaca, što je najčešće vršila partijska organizacija, odabrala bi mladiće i jednostavno bi to zadatak NOO sproveo, odnosno odbornik Milan KPJ bi dotičnome rekao da treba da ide u partizane. Isti slučaj je bio i ako je trebalo prevoziti žito u Podgradcu ili pak 161 na oranje u pomoć narodnu Kozare u sjetvi.

Na Kozaru smo poslije ofanzive, odnosno narod Kozare akumulirali i odjednu sa odrasle i sa djecu, kao i sjeme žita i povrća za sjetvu, od ofanzive 1942.g. pa i kasnije do oslobođenja. Orači koji su upućivani na rad, na pomoć u Kozaru ostajali su 4 do 5 dana da tamo rade sa zapregama u isporuci na sjetvi.

Treba napomenuti da je u ovako složenim uslovima rada punu pomoć pružao Opštinski komitet KPJ koji je objedinjavao rad u svim selima u Lijeve od Haglajana do Košićeva. Članovi Opštinskog Komiteta KPJ bili su Jovanka Karapetrović i Mile Vujičić iz Kosjerova, Jovo Joladžija iz Kukulje, Vukašin Kalašević iz Mrčevaca, Stojan Brkić iz Seferovaca, Zora Šušnjar iz D.Kerajzovaca, Boško Jagodić iz Košićeva, a ne sjećam se koje bio iz Haglajana.

Organizacija SKOJ-a iz Seferovca često je pohvalivana od višeg rukovodstva i služila je za primjer po svome radu, a isto tako i partijska ćelija.. Kad je bio organizovan, radilo se kolektivno, sa puno odgovornosti i dragarstva, zadatcima se prilazilo sa puno ozbiljnosti i elana.

I pored tako raznolikog i obimnog rada nije bilo nikakve prevale i niko od kurira, bolesnih partizana na liječenje ili partijskih radnika koji su krstarili po selu nije stradao. Sve je to postignuto zahvaljujući savjesnom radu i velikoj privrženosti čitavog sela NOB-i.

U svojim sjećanjima iznio sam samo neke podatke i detale i ako bi se o tome moglo još mnogo reći, jer je dug period rada i obilje zadataka sprovedeno. Naizjutim, od tada je prošlo mnogo godina i poneki veoma važni momenti padaju u zaborav, što bi trebalo da dopune pojedini drugovi aktivisti iz toga vremena.

Seferovci

4.10.1981.g.

Branko Čerčić